

Հայկական գիտահետազոտական հանգույց Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Ստեղծագործական համայնքներ
ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

**This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) license.**

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material

2070

37
S-77

Տ Ն Ա Կ Ա Ն
ԴԱՍՏԻԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՅՐԵՐՈՒ ՈՒՂՂՈՒԱԾ ԽՕՄԲ

Անգլիերէնէ Թարգմանեց

ՊՕԴՈՍ ԱԼԵԲՍԱՆԵԱՆ

Աշակերտ Կրթարան—Որբանոցին

ՆԻԿՈՍԻԱ

ԿՆ ԱՁԳ. ԿՐԹԱՐԱՆ—ՈՐԲԱՆՈՑԻ

1903

370
1902-74

68

370

1 MAR 2010

1909-74

37

S-77

W

1003
14892

Աշխերտ Կրթարան-Որբանոցի

1903

23 AUG 2013

44748

ՀԱՅԿԱՆ ԴԱՍՏԻԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՅԿԱՆ ԴԱՍՏԻԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՅԿԱՆ ԴԱՍՏԻԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՅԿԱՆ ԴԱՍՏԻԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՅԿԱՆ ԴԱՍՏԻԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՅԿԱՆ ԴԱՍՏԻԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՅԿԱՆ ԴԱՍՏԻԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՅԿԱՆ ԴԱՍՏԻԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՅԿԱՆ ԴԱՍՏԻԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՏՆՄԱԿԱՆ ԴԱՍՏԻԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՅԿԱՆ ԴԱՍՏԻԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՅՐԵՐՈՒ ՈՒՂՂՈՒԱԾ ԽՕՄԻՏԵ

Սիրելի բարեկամներ, — Այս օրերուս մէջ շատ բան կը լսենք Դաստիարակութեան կարեւորութեան վերայ, Դաստիարակութիւնը ձրի եղաւ եւ ստիպողական դարձաւ. ազդը իր գպրոցներուն համար ամեն տարի մեծ գումարներ կը ծախսէ և տարուէ տարի աւելի ուշադրութիւն կ'ընծայուի «ուսուցիչներու պատրաստութեան»: Ուսուցիչներէն կ'սպասենք որ ամենալաւ մեթոտները սովորած և Դաստիարակութեան վերայ

ճառող ամենալաւ գրքերը ուսումնաւ
սիրած լինին, եւ Չեզի ըսեմ թէ
մեզմէ շատերուն մէջ ինչ մտածմունք
կը գոյանայ երբոր այդ գրքերը
կ'ուսումնասիրենք և մանաւանդ երբոր
գալրոցի փոքրիկներուն զէմ առ
զէմ կը գտնուինք: Այդ մտածմունքն
է՛ Տնական Դաստիարակութեան ա-
ւելի՛ մեծ կարևորութիւն ունենալը:
Լաւ վարժապետ մը կամ վարժուհի
մը, Աստուծոյ օգնութեամբ շատ բան
կրնայ ընել, բայց ինչ է անոր ազ-
դեցութիւնը բաղդատելով մօրը ազ-
դեցութեանը հետ՝ որ կը գործէ օ-
րօրոցէն սկսած, և որ — այ՛ո — կ'սկսի
ծնունդէն ալ առաջ: Տեսէք ինչ կը-
սէ Պր. Բըպին, մեր մեծագոն հեղի-
նակներէն մին, այս մասին: «Դաս-
տիարակութիւնն է՛ սովրեցնել մար-
դոց ո՛չ թէ գիտնալ այն բանը զոր
չեն գիտեր, այլ վարուիլ այնպէս ինչ-

պէս որ չեն վարուիր»: Անիկա սոսկ
երբ սովրել չէ. զի դերք սովրելը
ամենափոքր մասն է անոր: Դաստիա-
րակութիւնն է՛ կազմել կոկիկութեան
և խնայողութեան, ճշմարտասիրու-
թեան և բարեսրտութեան, հնազան-
դութեան և անձնազսպութեան բնու-
րութիւններ. բնաւորութիւններ՝ ո-
րոնք այնչափ կարևոր են յետագայ
կեանքի համար, և այնչափ ալ դժ-
ուարութեամբ ձեռք կը բերուին եթէ
անգամ մը անոնց հակառակ բնաւո-
րութիւններ կազմուած լինին:

Այդ մասին մենք ամենքս ալ բան
մը գիտենք, այնպէս չէ: Մեր դրացի-
ներու մասին գէշ խօսելէ դադրելը
շատ դժուար է, քանի որ անոնց թե-
րութիւնները ցուցնելու մէջ միշտ չար
հաճոյք մը զգացած ենք. տրտնջալէ
հրաժարելը շատ դժուար է, քանի
որ այդ բանը երկրորդ բնաւորութիւն

մը գարձամ է մեղի. ուր իննբու լրաց
 խորհիլ սովրիլը շատ դժուար է, բանի
 որ մեր րոպր կենաց մէջ մենք զմեզ
 միայն մտածամ ենք.
 Արդ, մենք կուզենք որ ազատենք
 մեր զանազանքը այս վատ բնաւորու-
 թիւններուն գերի ըլլալէ և անոնցմով
 կաշկանդուելէ. կուզենք որ ամեն բան
 մեզի եղած էն առելի գիւրացիները անոնց
 հարկը. — ատոր համար միայն մէկ մի-
 թոյն կուզենք. այն է փարձեցներ դանակը շա-
 րիւսոյնը. — մենք կընար փոք-
 րիկ պարձեցի մ հողը պարտութեանը և չի
 լինել րապիւսի բնիլը չը ցաններ և չի
 լինել բնիլը. Ահա ուժ մեր զանոնք ջրէ
 անպիտան խոտերը պիտի ածին իրենք
 իրենցմէ. և շատ ալ արագ կերպով
 դարձնալ. որչափ ալ շուտ սկսինք
 մեր պարտիզայանութեան վաղածամ
 եղած չը լինիլ. հնադոյն և իտառու-
 ճագոյն գերը կըսէ «կրթէ մանուկ

մը այն կերպով որով պէտք է ընթա-
 նայ, և երբ մեծնայ անկէ չը շեղիլ.
 Կարծեմ թէ մինչև հասամենք ալ
 կը համաձայնինք. ուստի պէտք է քայլ
 մը ևս յառաջ երթանք ու հարցնենք
 թէ որո՞նք են այն լաւ բնաւորու-
 թիւնները. — զորս մշակելու աշխա-
 տիլ հարկ է մասնաւորապէս. Մի քա-
 նին պիտի յիշեմ քիչ մը վերջ, սա-
 կայն իրողութիւնն այս է որ ասին
 տղայ ունի իր լիւրութիւնները և ի-
 բեն յատուկ պէտքերը, և մօրը սիր-
 ար առելի լաւ կը հասկնայ զանոնք,
 ուստի ըսելիքս այս է. — Ամբողջ խըն-
 դրոյն վրայ լաւ մը մտածեցէք. ձեր զա-
 ւակները ուսումնասիրեցէք և ուշադ-
 րութիւն ըրէք թէ անոնք արգէն ինչ
 պակարութիւններ ունեցած են որ
 ուզողու են, և միւս կողմէ թէ
 իրենց պրակրուռն մէջ ինչ չորհրդե-
 բու և առարկիութիւններու սեղան

նուերուն և մշակուերուն պէտք կայ,
որպէս զի անոնք ալ կարենան մեծ-
նալ այնպէս ինչպէս որ Յիսուս
մեծցաւ, ո՛չ միայն «Իմաստութեամբ և
հասակով» այլ և «Աստուծով և մար-
դոցմէ սիրուերով»:

Երբոր այս ամենուն վրայ լաւ մը
խորհիք և որոշապէս հասկնաք թէ ի՞նչ
է ընելիքնիդ և ի՞նչ է ուզածնիդ՝ այն-
ատեն պէտք կունենաք քանի մը հը-
րահանդներու որ ձեզի առաջնորդեն,
և ես իբրև առաջին քայլ չեմ կրնար
մտածել աւելի լաւ խրատ մը քան
զոր ճօն լըք առաւ իր մէկ բարե-
կամին, ասկէ 200 տարի առաջ: Ա-
հա այս էր խրատը. «Քիչ օրէնքներ
դիր, բայց ճայե որ անոնք անգամ մը
դրանք վերջ դառ կտարտնին»: Դարձ-
եալ, «Երբ կանոն մը գործածական
դառնալով լաւ հաստատութիւն ուրիշ մըն
ալ կրնաս աւելցնել»:

Վստահ եղէք որ, ամենէն աւելի
այս տեղ կը սխալինք, — մենք կ'ու-
զենք մէկէն շատ բան ընել, մտնա-
լով որ «պատուէր պատուէրի վը-
րայ, սող սողի վրայ, քիչ մը հոս
քիչ մը հոն» պէտք է ըլլայ: Զոր-
օրինակ, տղայ մը դպրոցէն տուն
կուգայ, մէկը կը պոռայ, «է՛յ. . դու
ուր ուժով մի՛ գոցեր», ուրիշ մը կ'ա-
ղաղակէ «ինչու գլխարկդ չես կա-
խեր», և մայրը կ'ըսէ կամացուկ մը,
«Օննի՛կ, երանի թէ կօշիկներդ մաք-
րէիր», թէև ամենևին չը մտածեր որ
ըսածը գործադրել տայ: Դարձեալ
անոր կ'ըսեն որ աղմուկ չի հանէ,
արմուկը սեղանին վրայ չի դնէ, այս-
պէս չընէ, այնպէս չընէ, մինչև որ տը-
ղան այլևս ամենափոքր ուշադրութիւն
անգամ չը դարձներ տրուած պատ-
ուէրներուն, և որ դարմանալին է՝ այդ
բանը այլ ևս իրմէ շատ սպասող ալ չըլ-

լար: Հաւատացէ՛ք խօսքիս. ամեն մէկ
անգամին՝ մէկ կանոն բաւական է,
թէ՛ սովորեցնողին և թէ՛ սովորողին
համար: Կանոնը հաստատէ և տղաք-
ներուն լաւ հասկցուր թէ ինչ ըսել
կ'ուզես և իրենցմէ ինչ բան կ'սպասես.
և եթէ կարելի է բացատրէ՛ տուած
պատուէրիդ պատճառը, և անկէ յե-
տոյ նայէ որ ամեն օր յարգուի կանո-
նը, մինչև որ այնպիսի իրական բնա-
ւորութիւն մը դառնայ որ՝ ուրիշ կեր-
պով վարուիլը բացարձակօրէն դժ-
ւար լինի:

Ենթադրենք թէ կ'ուզես որ անոնք
երբօր տունէն ներս մտնեն՝ իրենց կօ-
շիկներուն տակը մաքրեն, ուրեմն նայէ
որ այդ բանը ամեն օր անոնց ընել
տաս, եթէ չ'ընեն՝ զանոնք ետ զրկէ
կամ կօշիկին հանել տուր, աւելի՛
յիշեցնել տալու քան թէ պատժած ըլ-
լալու համար:

Տղայոց պահասութիւններուն կէսը՝
սոսկ անհոգութիւններ են որ պէտք
չէ իրրև շարութիւններ նկատուին:
Շարաթ օրը անոնց թէ յին վրայ կար-
կանդակ մը աւելցուր, եթէ ամբողջ
շաբթուան մէջ կանոնը յիշած ըլլան,
կամ որևէ բան մը ըրէ զիրենք քա-
ջալերելու՝ եթէ տունը մաքուր պահած
են. քիչ վերջը պիտի վարժուին
իրենք իրենցմէ սիրելու մաքրութիւնը
և կանոնաւորութիւնը: Կանուխ ար-
թննալ, կամ աւելի եւս՝ ձայն տրուե-
լուն պէս անկողինէն ելլել, կերակուրէ
առաջ ձեռքերը լուալ, «հաճեցէք» և
«չնորհակալ եմ» ըսել, կամ ուրիշ
ինչ լաւ բնաւորութիւն որ կուզես
կազմել տալ զաւակներուդ՝ այդ բա-
ններուն համար աշխատէ ամեն օր,
առանց ընդհատելու. երբեք մի՛ գոր-
ծածեր պարապ սպառնալիքներ. եթէ
կրնաս՝ պատիժ տայէ զգուշացիր,

կարելի եղածին շափ շատ գործածէ
քաջալերութեան և դովեստի խօսքեր։
Մնուշ բառի մը, կամ քաջալերական
ժպիտի մը հաւասարող ազդեցութիւն
կամ զօրութիւն չկայ բոլոր աշխար-
հի վրայ. մենք մեզմէ գիտենք թէ
մեզ գնահատող և գնահատութիւննին
յայտնող մարդոց համար աշխատե-
լու մէջ ինչ հաճոյք և խանդ կ'ըլլայ։
Ըսի որ երբեք մի' գործածեք պա-
րապ սպառնալիքներ, և կուզէի յիշել
այդ խօսքը կրկին ու կրկին, որովհե-
տև թէ երկրորդ խրատս է առիկա՝
բայց վստահ չեմ որ ամենէն կարե-
ւորը չէ։ Պարապ սպառնալիքներ . . .
ինչ տխուր սխալներ են անոնք, քանի՛
անգամներ կը բռնք որ տղաքը կը
վախցնեն «ոտիկանը կուզայ», կամ
«սև մարդուն կուտամ» ըսելով, են են։
Մտքիդ առջև բեր անձանօթ աղէտի
մը այն սոսկումը և այն անորոշ ահ-

ուղղը զոր այդ սպառնալիքը առաջին
անգամ պիտի դոյացնէ փոքրիկ աղու-
մը մտքին մէջ։ Բայց ո՞րքան ատեն
պիտի հաւատայ սպառնալիքին։ Տղան
շուտ կը հասկնայ որ մայրիկին ըսա-
ծը իրաւցնէ չէ. և այդ ըսածը այլ
ևս չունենար նոյն իսկ ամենափոքր
ազդեցութիւն մը։ Ո՛չ, մենք հոն կը
սխալինք. և առիկա մէ'կ հետևանք ու-
նի, սոսկալի՛ հետևանք. այլևս տղա-
դիտէ որ ես ստախօս մըն եմ։ Եթէ
նախ մենք օրինակը չըսանք ինչպէս
կրնանք ակնկալել որ մեր տղաքը ար-
ժանահաւատ ըլլան, խոստմնապահ
ըլլան։ Եթէ ձեր տղայոց աչքը կը
վախցնէք՝ պէտք է այնպէս բանով
մը վախցնէք որ կրնաք ընել, և յի-
տոյ՝ խօսքերնիդ ալ կատարելու՝ էք։
Բայց շա՛տ, շա՛տ աւելի լաւ կ'ըլլայ
եթէ բոլորովին հրաժարիք սպառնա-
լիք ընել. խելացի մայր մը պէտք

չղգար աչք վախցնելու։ Ըսածնե-
րուս օրինակ տալու համար՝ պիտի
պատմեմ գէպք մը, որ իրապէս
սլատահեցաւ քանի մը տարի առաջ։
Տիկին մը պզտիկ աղջիկ մը առաւ
ժառոյուծեան վարժեցնելու համար։
Ս. աղին ամսուն վերջերը՝ մայրը, որ
բարեմիտ բայց ոչ իմաստուն կին մըն
էր՝ եկաւ հասկնալու թէ իր աղջիկը
ի՞նչպէս է, ի՞նչ կընէ։ «Մագուր,
զօրաւոր և գործը լաւ գործելու կա-
րող է» ըսաւ տիրուհին, «բայց կը
ցաւիմ՝ որ չպիտի կարենամ զինք
բոլոր պահել։ Հնազանդ չէ, իրեն ըս-
ուածը չը կատարեր։ Բան մը կըսեմ՝
իրեն կըկին կըկին, բոլորը անօգուտ»։
«Բա՛, խա՛թուն», ըսաւ մայրը «եր-
բեք երեսին պողոտայի»։ Ոչ, բարի
տիկինը երբեք չէր ըրած այդ բանը,
բայց մայրը ըրած էր, և տարիներով
չարունակաբար ըրած էր, և հետե-

ւանքը այն եղած էր որ երբ քաղ-
ցրաբարոյ տիկինը մեղմօրէն կ'ըսէր
իրեն որ այս ինչ կամ այն ինչ բանը
ընէ՝ խեղճ աղջիկը չէր ըմբռներ, —
բառին բուն իմաստովը — որ տիկի-
նը ինչ որ կըսէ՝ լրջօրէն կըսէ։
Հիմայ կուգանք մեր երրորդ կէ-
տին. — Չգոչացիր պատիժ տալէ երկ կր-
նաս, որովհետեւ կուզես որ զաւակ-
ներդ քեզ սիրեն։ Բայց պատժէ
զանոնք՝ եթէ առանց անոր չես
կրնար նպատակիդ հասնիլ. որովհե-
տեւ զանոնք կը սիրես ամենէն լաւ
սիրով մը, որ կը բաղձայ անոնց լա-
ւագոյն և բարձրագոյն բարիքը։ Եւ
որովհետեւ կուզես որ զաւակներդ այս
բանին հաւատան՝ պատիժներդ կա-
րելի եղածին չափ բնական հետեանս
քը թող ըլլան իրենց յանցանքնե-
րուն։ Յուցնելու համար թէ ինչ
ըսել կուզեմ՝ ձեզի պատմեմ թէ

և իրենց ամենուն պառկելէն քիչ մը վերջ՝ հայրը լսեց որ խեղճ կենդանիները իրենց սխտուկը կը կրծնեն. նա վար իջաւ և շուտով հասկցաւ խնդրը, բայց փոխանակ անոնց առջեւը կեր նետելու և յաջորդ առաւօտ տղան կշտամբելու՝ տղան արթնցուց, և վար իջեցնել տուաւ որ իր ձեռքովը կերակրէ ճագարները. կը կարծէք որ տղան ուրիշ անգամ մըն ալ մոռցաւ իր ճագարները. Ես կը կարծեմ թէ՛ ոչ:

Վստահ եղէք որ, բնական հետեանքներու միջոցով տրուած հրահանգներու պէս հրահանգ չըկայ. Եթէ տղադ անհոգ է և իր զմելին կը կորսնցնէ, մի՛ աճապարեր որ ուրիշ հատ մը տաս անոր. եթէ ճաշի գալու կ'ուշանայ՝ զինք անօթի ձգէ. մէկ անգամի համար իրեն չը փաստեր ուէ կերպով. և երկրորդ անգամ պատի-

ժին պէտք չունենար. Տղայոց վրան գլուխը շտկելու կոկելու գործերը դուն մի՛ ըներ, այլ սպասէ և նայէ որ իրենց ընել տաս. աղջիկներու կարկանուքը դուն մի՛ ըներ. քանի՛ քանի աղջիկներ ծառայութեան կերթան և բացարձակապէս չեն գիտեր ինչպէս կարկանել իրենց հագուստները, որովհետեւ մայրերնին, չափէն աւելի գործեր ունենալով հանդերձ, յիմարաբար անոնց կարկանուքն ալ միշտ ինք ըրած է:

Մինչև հիմա երեք տեսակ խրատներ առինք. — որոնք են կարգ ու կանոններու մասին, Սպառնալիքներու մասին, և Պատիժներու մասին. կանոնները պէտք է ըլլան սակաւաթիւ և պարզ, և անոնց գործադրութեանը սկսելու է մէկիկ մէկիկ:

Մենք համաձայնեցանք որ պարապ սպառնալիքները անօգուտ ըլլալէ ա-

ւելի գէշ են և բացարձակօրէն ան-
շահ. տեսանք թէ պէտք է պատիժնե-
րու մասին խորհիլ, հասկցանք թէ,
ամեն անգամ որ կրնանք մեր նպա-
տակին հասնիլ վարձատրութեամբ,
խրախոյսով կամ գովեստով՝ շատ ա-
ւելի լաւ է բոլորովին հրաժարիլ պա-
տիժ տալէ:

Սոյժմ՝ մի քանի բառ ևս այն երեք
մասնաւոր ունակութեանց մասին զորս
մեր տղայոց մէջ մշակել ջանալու ենք,
և որոնք անգամ մը ստացուելէ վերջը
պիտի ապահովեն աշխատասիրութիւն
և երջանկութիւն թէ՛ ընտանեկան
յարկին ներքեւ, և թէ՛ ազագայ կե-
նաց մէջ: Այդ ունակութիւններն են՝
Հնազանդութիւն, Անձնագրապութիւն
և Սէր:

Ամենէն առաջ և ամենէն աւելի Հը-
նազանդութիւն, ամեն անոնց՝ որոնց որ
անկ է: Ի՞նչ բանի կը ծառայեն մեր

յառաջացած տարիքը, ոյժը, կանխա-
տեսութիւնը, իմաստութիւնը և
փորձառութիւնը — եթէ մենք անխոր-
հրդաբար ձեռքէ հանենք կառավա-
րելու սանձը, և թող տանք որ մեր
տղաքը մեր վրայ իշխեն և մեզ կա-
ռավարեն: Ո՛չ, հրամայելը մեզի՛ կը
վերաբերի. հնազանդիլը անոնց: Մի-
այն թէ հոգ տանինք այնպէս մը
հրամայելու որ՝ մեր զաւակները կա-
րենան օր մը իմանալ մեր դրած օ-
րէնքներուն ծնունդ տուող իմաստու-
թիւնը, արդարութիւնը և սէրը.
անոնք թող հասկնան թէ մենք ինքեր-
նիս ալ հպատակ ենք այն օրէնքներուն՝
և թէ մենք ամենքս ալ պարտինք
ուղիղը գործելու: Ուրեմն անկարե-
ւոր հրամաններ մի՛ տար, և միշտ
արգելքներ մի՛ հաներ, առանց պատ-
ճառի միշտ ըսելով «մի՛ ընեք ստիկա,
մի՛ ընեք անիկա»: Պատուէրը տուր

միայն իրենց իրական շահուն հա-
մար, իրենց իրական օգտին հա-
մար, և երբ մէյ մը պատուէրը տաս՝
նայէ որ գործադրուի: Բայց, ահա
հոս է դժուարութիւնը եթէ տղայք
չի հնազանդին: Անոնք պիտի հը-
նազանդին եթէ մենք յայտնապէս
լուրջ ըլլանք և սպասենք նայինք որ
մեր պատուէրը կատարուի: Համբե-
րութիւնը և անխուով կամբը շատ ա-
ւելի ազդեցիկ են՝ քան չելսը և ծեծը,
ու մենք վերջ ի վերջոյ ժամանակ կը
շահինք, որովհետև տղայք շուտով կը
հասկնան թէ մայրը ի՞նչ որ ըսէ իրաւ-
ցընէ կատարել կուտայ, ու այս կեր-
պով անոնք հնազանդելու բնաւորու-
թիւնը կառնեն, և այս բնաւորութիւ-
նըն ալ մէյ մը կազմուելէ վերջը
խնդիրը կը լինայ: Անոնց փոք-
րիկ հաճոյքներուն մի՛ ընդդիմա-
նար, թող ասդին անդին վազեն խա-

զան, և երբոր կրնաս դուն ալ հետեր-
նին խաղցիր, բայց երբ անգամ մը
պէտք ունենաս զանոնք բանէ մը ար-
դիլելու՝ ժայռի պէս հաստատուն ե-
ղիր, և մանաւանդ, չըլլայ որ անոնք
իրենց լացով ուղածնին ձեռք բերեն:
Լ"ք, կրթութեան վրայ գրող մեծ
հեղինակը զոր արդէն յիշած եմ,
այս կանոնը սահմանեց. «և իբրև ան-
վթար օրէնք պէտք է յարգուի այս
թէ ինչ որ մէկ անգամ կը մերժուի
անոնց՝ ամենևին ձեռք բերելու չեն ի-
րենց լալովը կամ գլուխ ցաւցնելովը,
— ուրիշ բան է եթէ մէկը կուզէ ա-
նոնց անհամբերութիւն և անհանդար-
տութիւն սովորեցնել, այդ բաներուն
համար զանոնք վարձատրելով»:

Միևնոյն հեղինակը կը շարունակէ
մեզի սովորեցնելու որ, թէև մեր զա-
ւակները իրենց մանուկ հասակին մէջ
մեր հլու հպատակները լինելու են՝

բայց երբ խելահասութեան տարիքը հասնին, պէտք է որ մեր իշխանութիւնը աստիճանաբար նուազեցնենք, և անոնց հետ այնպէս վարուինք ինչպէս սիրակցորդ բարեկամներու հետ, զորս կը համոզենք և կը յորդորենք: Անոնք այն ատեն պէտք է որ իրենց բանակահոսութեան և խղճի հրամաններուն հնազանդին:

Հիմա տեսնենք թէ ինչ է Անձնագրատրիշնը: Ասիկա կը բովանդակէ կոթողի և զօրաւոր կամք մը: Եթէ ես իմ ցանկութիւններս կամ կիրքերս զսպեմ՝ այդ կը նշանակէ որ կամքս բաւական զօրաւոր է, հակումներուս յաղթելու: Մարդիկ երբեմն զօրաւոր կամքի տէր եղող տղու մը մասին այնպէս մը կը խօսին որ իբրև թէ անոր զօրաւոր կամքը մեծ գոբախտութիւն մը եղած ըլլար, և նոյն խնկ այդ կամքը կոտրելու հարկին վրայ խօս-

քեր կընեն, «հա՛, անոր կամքը կոտրելու է» կ'ըսեն: Տարակոյս մի՛ ունենաք որ մեր կամքերը զօրանալու կը կարօտին և եթէ անոնց ճիշդ ուղղութիւն տանք՝ որչափ աւելի զօրաւոր ըլլան այնչափ աղէկ է: Տկար և թոյլ հոգիները որ իրենց սեփական կամք չունին՝ ճիշդ անոնք են որ ամենէն աւելի կը չարչարուին և իրենց հետ ուրիշներն ալ չարչարել կուտան: Կամքէ զուրկ երիտասարդն է որ դիւրաւ կը մոլորի և կ'իյնայ: Կամքէ զուրկ մարդն է որ խմիչքի գերին կը լինի: Եւ չբաւորութեան ահաւոր խնդրոյն արմատն ալ անձնագրատրիշնի պակասութիւնը չէ՞: Եթէ մեր երիտասարդները սովորած լինին իրենք զիրենք զսպելը, և գիտնան ժուժկալութեան և չափաւորութեան բարիքները, եթէ արբեցութիւն և շոայլութիւն անհետանան մեր մէջէն, այն ատեն, թերևս

չքաւորութիւնն ալ պիտի անհետանայ
 — ի բաց առեալ արտակարգ դէպքե-
 րը, ինչպէս հիւանդութիւն կամ ար-
 կած, — և մենք այն ատեն պիտի տես-
 նենք երջանիկ ժողովուրդ մը, ուրիշնե-
 րուն անկարօտ, ինքզինքը ապրեցնե-
 լու կարող: Բայց այս ինքնազսպութիւ-
 նը յանկարծական կերպով ձեռք չը
 բերուիր, այլ պէտք է բնաւորութեան
 արդիւնքը լինի, և բնաւորութիւնն ալ
 որչափ կանուխ սկսած լինի այնքան
 լաւ է: Նոյն իսկ երախայ մը իւր
 լացը զսպել կը սովորի երբ տեսնէ որ
 անով բան մը չը շահիր: Շատ ան-
 գամ կը տեսնենք մանուկներուն դըպ-
 րոցէն տուն գալը: Անոնց առաջին
 դործը կ'ըլլայ՝ կտոր մը կարկանդակ
 կամ հաց, և անուշ բան մը ուզել, և
 որովհետեւ անոնք անօթի կ'ըլլան կամ
 այնպէս ըլլալ կը կարծուին՝ անմիջա-
 պէս ուղածնին կը արուի անոնց: Ա-

սիկա ինչ ազուոր առիթ մըն է անոնց
 սովրեցնելու Անձնազսպութիւնը, ըսե-
 լով որ «Ո՛չ, Յոնիկը պէտք է համբե-
 րէ մինչև որ ճաշը կամ թէյը պատ-
 րաստ ըլլայ»: Իրենց առողջութեան
 համար ալ որչափ օգտակար է միայն
 ճաշի ատեն ուտելը:

Ես գիտեմ՝ պղտիկ տղայ մը որ
 պապուն ձեռքով կը կրթուէր: Ծե-
 րուկը թէև սաստիկ արբեցող մըն
 էր՝ բայց զայն շերմապէս կը սիրէր:
 Անգամ մը ինծի ըսաւ որ շաբա-
 թը երկու բէնիէն պակաս դրամ՝ չէր
 տար տղուն, անուշեղէն գնելու համար:
 «Ա՛հ, ինչու կ'ընես այդ բանը»: «Ին-
 չու, որովհետեւ առանց երկու բէնի-
 ին ուրախ չըլլար»: Խեղճ մարդը չէր
 հասկնար թէ այդ կերպով տղուն ա-
 նուշեղէնի փափաքը դոհացնելով զայն
 իր քմահաճոյքներուն գերին կ'ընէր
 և թէ՛ անիկա աւելի մեծնալուն պէս,

անուշեղէնի տեղ խմիչք պիտի ուզէր
և խմիչքի գերի պիտի գառնար: Մի'
թողութիւն որ տղայք անուշեղէնի վատնեն,
իրենց ստակը և այսպէսով իրենք ի-
րենց կամքին գոհացում տան:

Միկնոյն ատեն չը մոռնանք անոնց
տալու պէտք եղածին չափ բաղցրեղէն
և լաւ և առողջարար պտուղներ որոնք
չատ օգուտ սննին տղայոց, ինչպէս որ
կ'ըսեն բոլոր բժիշկները: Անոնք ի-
րենց սովորական կերակուրին մէկ
մասը թող կազմեն, և եթէ կարելի է
նախաճաշի հետ տրուին:

Ժամանակնիս գրեթէ անցաւ, և
դեռ բան մը չը խօսեցանք երբորդ
բնաւորութեան մասին, որ միան-
գամայն ամենէն լաւն է բնաւորու-
թեանց, այն է Սէրը: Սէրը փոքրիկ
մանուկներուն մէջ մշակելը շատ դիւ-
րին է, որովհետև Աստուած 'ի բնէ
այնպէս ստեղծած է զանոնք որ սէրը

փոխարինեն: Անոնք իրենց ծնողաց
չատ բան կը պարտին, իրենց ունե-
ցած ամեն աղէկ բաները իրենց ծը-
նողաց ձեռքէն ստացած են: Անոնք
այնչափ ալ նմանող են. ժպիտ մը, ա-
նուշ բառ մը՝ անմիջապէս իր փոխա-
դարձը կ'ունենայ անոնց կողմէն ալ:

Միկնոյն ատեն անոնք շատ ալ ըզ-
գայուն են, դիւրաւ կը խորշին. հեզ-
նական բառ մը, նեղսրտութեան ա-
զաղակ մը, մանաւանդ խիստ և ոչ-հա-
մակրական բառեր շուտով կը մարեն
սէրը, և եթէ շարունակուին անիկա
բոլորովին կը մեռցնեն: Չեր պղտիկ
մանուկներուն սէրը երբեք մի' պա-
ղեցնէք. կրնայ ըլլալ որ վերջէն փրճու-
ռէք այն սէրը, երբ արդէն շատ ուշ
է: Զափահաս տղու մը գէպի իր
մայրն ունեցած սէրը՝ երջանիկ յիշա-
տակներով լի տարիներու արդիւնքն է,
և մենք կը փափաքինք որ մեր մեռ-

նելէն վերջն ալ ընտանեկան յարկը
 սիրով և անձկանօք յիշուի:
 Հնազանդութիւն, Մեծնազապու-
 թիւն և Սէր: Չը մոռնանք այս երեք
 բնաւորութիւնները և նախ մենք ան-
 ձամբ վարժուինք անոնց:

Գ. Ե. Բ. Զ.

ԱԶԴ

Այս տետրակի հրատարակիչն է Կիպրոսի Մեսրոպեան Ընկերութիւնը:

Կրթարան - Որբանոցի սաները ներշնչուելով Մխիթար Սրբաւոր Լրկհարիւրամեակի հանդէսէն, որ Ա. Մակարայ վանքին մէջ կատարուեցաւ 1901 Սեպտ. 8ին, կազմած էին այս ընկերութիւնը, նպատակ ունենալով համետ սահմանի մէջ ծառայել ազգին զարգացման:

Ընկերութիւնը կազմուած է Կրթարան - Որբանոցի նախկին և ներկայ աշակերտներէն և այլ համակիրներէ:

Անդամակցութեան տարեվճարն է երեք շիլին:

Այս տետրակը, որ նախընծայ արդիւնքն է Մեսրոպեան ընկերութեան՝ լոյս կը տեսնէ այսօր, մեր բազմերախտ թարգմանչաց Սահակայ և Մեսրոպայ տօնին առթիւ:

Հասցէ՝

Mesrobian Society

Nicosia, Cyprus.

26 Յունիս, 1903

ԳԻՆ

Մեկ Բեկի կամ Տասը Սակցիւն: